

**PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W MIEŚCIE I GMINIE SĘPOPOL
NA LATA 2022-2024**

I. Wprowadzenie

Gminny Program Wspierania Rodziny wyznacza zespół planowanych działań mających na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej. Rodzice powinni zapewnić opiekę i wychowanie dziecka, dbać o jego prawidłowy rozwój, ochronę zdrowia, umożliwienie edukacji oraz rozwijanie talentów. W sytuacji, gdy przez patologię w środowisku rodzinnym, nieudolność wychowawczą rodziców bądź pozostawanie w sytuacji kryzysowej, dobro to jest zagrożone, dziecko powinno być chronione przez władze publiczne. Problemy występujące w takiej rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań.

Alkoholizm, przemoc, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa, czy długotrwałego bezrobocia. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników służby zdrowia, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy kierować się zasadą podstawowej roli rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Program zawiera propozycje skorelowanych działań, zarówno profilaktycznych, jak i zmniejszających skutki patologii, skierowanych do rodzin, które wymagają pomocy

zarówno materialnej i socjalnej, a także specjalistycznej (w tym psychologicznej i pedagogicznej). Proponowane działania mają za zadanie wesprzeć rodzinę z „grupy ryzyka” w pełnieniu jej podstawowych funkcji, w myśl zasady, że w pierwszej kolejności wykorzystywane powinny być zasoby i możliwości własne rodziny. Główny akcent w pracy z rodziną położony jest na profilaktykę, czyli wsparcie udzielane rodzinie naturalnej dziecka przed wystąpieniem sytuacji kryzysowej, której konsekwencją jest zabieranie dziecka z domu.

Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej nie oznacza rozwiązania problemu rodziny. Z uwagi na więzi emocjonalne dziecka z rodziną i środowiskiem, konieczne jest motywowanie rodziców do zmian oraz podejmowanie działań prowadzących do stworzenia prawidłowych warunków rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej i jego powrotu do domu.

II. Podstawa prawna

Program Wspierania Rodziny w Mieście i Gminie Sępólno na lata 2022-2024 stanowi realizację wytycznych ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Sępólno na lata 2016-2023.

Dodatkowe akty prawne wspomagające realizację Programu to:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. kodeks rodzinny i opiekuńczy;
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

II. Diagnoza sytuacji demograficznej i społecznej rodzin

Diagnoza została przygotowana na podstawie analizy danych statystycznych pozyskanych od instytucji, które w swojej pracy zajmują się opieką nad dzieckiem i rodziną. Na ich podstawie zidentyfikowane zostały najważniejsze problemy stanowiące punkt wyjścia do opracowania programu.

Tabela nr 1. Karta Diagnostyczna Programu Wspierania Rodziny

L.p.	Spis informacji	Rok 2020	I-XI 2021 r.
1	Liczba mieszkańców Miasta i Gminy Sępól	6 200	6 089
2	Liczba dzieci zamieszkujących w Mieście i Gminie Sępól	1 179	1 145
3	Liczba rodzin (osób w rodzinie) korzystających z pomocy społecznej	608 (1 355)	452 (980)
4	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych	575	570
5	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych	575	523
6	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń funduszu alimentacyjnego	66	57
7	Liczba gospodarstw domowych korzystających z dodatku mieszkaniowego	170	180
8	Liczba rodzin (osób w rodzinie) korzystających ze wsparcia psychologa	86 (275)	80 (225)
9	Liczba rodzin (osób w rodzinie) korzystających ze wsparcia Asystenta rodziny	23 (100)	26 (104)
10	Liczba dzieci z terenu miasta i gminy Sępól przebywających w pieczy zastępczej, za które gmina ponosi odpłatność	8	15
11	Liczba rodzin (osób w rodzinie) objętych procedurą Niebieskiej Karty	27 (107)	19 (65)
12	Liczba rodzin (osób w rodzinie), w których występuje problem alkoholowy	109 (191)	81 (178)

Źródło: Dane MGOPS w Sępólnie, Urzędu Miasta i Gminy w Sępólnie (ewidencja ludności), Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszewicach

Tabela nr 2. Najczęstsze powody przyznawania pomocy społecznej (materialnej).

L.p.	Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	
		2020r.	2021r. I-XI	2020r.	2021r. I-XI
1	Ubóstwo	149	148	356	341
2	Bezrobocie	188	150	517	412
3	Długotrwała lub ciężka choroba	131	108	266	230
4	Niepełnosprawność	121	101	271	207
5	Ochrona macierzyństwa	48	42	218	186
6	Bezradność w sprawach opiek-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym:	56	46	226	188
	Rodziny niepełne	32	27	103	87
	Rodziny wielodzietne	25	20	130	105

Źródło: Dane własne Miejsko- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sępopolu

Jak wynika z powyższych danych najczęstszym i podstawowym powodem przyznawania pomocy materialnej jest bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba i niepełnosprawność nierozdzielnie związane z ubóstwem.

Znaczną grupę klientów pomocy społecznej, korzystających ze wsparcia materialnego stanowią rodziny, w których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym rodziny niepełne i wielodzietne.

III. Cele i zadania Programu

Cele główny Programu

1. Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swych funkcji, a zwłaszcza funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez zespół planowanych i zintegrowanych działań przywracających rodzinie zdolność do wypełniania tych funkcji.

2. Udzielania wsparcia rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez pracę z rodziną świadczoną przez Asystenta rodziny oraz pomoc w opiece i wychowywaniu dziecka realizowaną przez placówki i instytucje do tego powołane.
3. Stworzenie możliwości powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.

Cele szczegółowe i zadania Programu:

1. Wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu.

- 1) Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcia asystenta rodziny.
- 2) Umożliwienie funkcjonowania rodzin wspierających.
- 3) Tworzenie i rozwój działalności klubów i świetlic działających na rzecz dzieci i młodzieży.
- 4) Realizowanie programów profilaktycznych z zakresu pracy z rodziną.
- 5) Kursy, warsztaty dla pracowników instytucji wspierających rodzinę.
- 6) Promowanie rodzinnej integracji.
- 7) Edukacja środowiska lokalnego w zakresie wspierania rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu.

2. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych oraz rozwiązywanie już istniejących

- 1) Współpraca z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.
- 2) Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem, w tym niewydolnych wychowawczo, w których występują problemy przemocy, uzależnień oraz długotrwałej choroby.
- 3) Dostęp do poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, pedagogicznego, prawnego).
- 4) Organizowanie spotkań dla rodzin będących w sytuacji kryzysowej w formie grup wsparcia.
- 5) Monitorowanie sytuacji rodzin, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

- 6) Działania aktywizujące zawodowo i społecznie rodziny, w których rodzice pozostają bez pracy.

3. Zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie.

- 1) Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno - bytowej.
- 2) Objęcie dożywianiem wszystkich dzieci wymagających tej formy wsparcia.
- 3) Organizowanie wypoczynku dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.
- 4) Zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
- 5) Zabezpieczenie środków na pobyt dzieci w pieczy zastępczej.

IV. Adresaci Programu

Głównymi odbiorcami Programu będą rodziny zamieszkałe na terenie miasta i gminy Sępól, bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej bądź też takie, którym została odebrana lub ograniczona władza rodzicielska, a dzieci umieszczone w pieczy zastępczej. Szczególnej uwagi wymagają dzieci i młodzież z rodzin niewydolnych wychowawczo. Niewydolność rodziców zaburza zaspokajanie podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka, prowadzi między innymi do niepowodzeń szkolnych oraz izolacji społecznej. Adresatami będą także rodziny w sytuacjach kryzysowych wynikających z problemów rodziców (konflikty małżonków, uzależnienia, bezrobocie, ubóstwo), rodziny przeżywające trudności związane ze stanem zdrowia dziecka, małoletnie matki. Natomiast działania profilaktyczne i edukacyjne przeznaczone będą dla wszystkich mieszkańców gminy.

V. Realizatorzy i partnerzy Programu

Do podmiotów realizujących zadania w ramach wspierania rodziny należą:

1. **Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej** – rozpoznaje potrzeby i zapewnia pomoc w zakresie wpierania rodzin poprzez działania pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny, udziela pomocy finansowej, świadczy usługi opiekuńcze, ponosi częściowe opłaty

za pobyt dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, realizuje programy i projekty wspierające rodziny.

1. **Placówki działające w ramach systemu oświaty** – udzielają pomocy rzeczowej uczniom będącym w trudnej sytuacji materialnej, organizują dodatkowe zajęcia celem kompensowania deficytów edukacyjnych, dysponują ofertą zajęć pozalekcyjnych, jako alternatywną formę spędzania czasu wolnego i rozwoju zainteresowań, organizują dożywianie dzieci.

2. **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie** – prowadzi Punkt Interwencji Kryzysowej, organizuje rodzinną pieczę zastępczą.

3. **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Zespół Interdyscyplinarny ds. przemocy w rodzinie** – prowadzi działania w rodzinach, w których występuje problem uzależnień i przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin wychowujących dzieci.

4. **Powiatowy Urząd Pracy** – prowadzi programy aktywizacji zawodowej.

5. **Powiatowa Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna** – prowadzi poradnictwo specjalistyczne dla dzieci i młodzieży oraz terapię indywidualną i rodzinną.

6. **Komenda Powiatowa Policji** – realizuje procedurę Niebieskie Karty.

7. **Sąd Rejonowy** – orzeka w sprawach dotyczących opieki nad dziećmi, zobowiązuje do współpracy z asystentem rodziny, ustala kuratorów i prowadzi nadzór nad rodzinami objętymi kuratelą.

8. **Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury** – jest głównym animatorem życia kulturalnego w gminie, posiada bogatą ofertę zajęć dla dzieci i młodzieży.

9. **Placówki służby zdrowia** – prowadzą poradnictwo medyczne i specjalistyczne w zakresie ochrony zdrowia i życia.

10. **Urząd Miejski w Sępólnie** – udziela wsparcia rodzinom w formie stypendiów szkolnych.

11. **Organizacje pozarządowe** – udzielają wsparcia rodzinom w ramach działań statutowych.

VI. Źródła finansowania

Zadania realizowane w ramach programu będą finansowane:

- ze środków własnych budżetu gminy,
- z dotacji z budżetu państwa,

- ze środków unijnych,
- z innych środków pozyskanych w trakcie realizacji programu.

VII. Planowane efekty realizacji Programu

1. Poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczymi i wychowawczymi.
2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny oraz zapobieganie powstawania sytuacji kryzysowych.
3. Poprawa stanu bezpieczeństwa dziecka i rodziny.

VIII. Monitoring i ewaluacja

Instytucją odpowiedzialną za koordynację działań i monitoring „Programu Wspierania Rodziny w Mieście i Gminie Sępólno na lata 2022- 2024” jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie, który każdego roku przedkłada Burmistrzowi Sępólny sprawozdanie z realizacji Programu oraz zestawienie potrzeb na rok następny. Burmistrz Sępólny, zgodnie z art. 179 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do dnia 31 marca każdego roku składa Radzie Miejskiej roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Wnioski zawarte w sprawozdaniu z pierwszego roku realizacji Programu stanowią podstawę do ewentualnej weryfikacji założeń dokumentu na lata następne.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ
W SĘPÓLNIE
Krzysztof Siudek